

Jena ruwimela chonigá osádirigo *La Carta del Apóstol San Pablo a Tito*

Alué Tito pe iligá bilé rió nile tabilé israelita. Sinékó tabilé Onorúgame oyérame nile, nobi siné rawé akele Páulo ra'íchachi Onorúgame nila ra'íchali. 'We galegá akele. Alésíko 'ma oyérale Onorúgame nila ra'íchali. 'Lige we'sá 'yuga eyene Páulo Onorúgame nila ra'íchali ruigá ralámuli.

Siné simíbale alé Kreta anilichi alé wa'lú rabó nasipa wa'lú ba'wichí ilígame. Alé ra'íchale Onorúgame nila ra'íchali we'ká riógachi. Ralámulika 'we galegá akele alué ra'íchali Onorúgame nila. Alésíko 'ma oyérale Onorúgame nila ra'íchali.

Páuloka simile alé asagá, uché bilena simile. Títoka abajá rejpile beniria Onorúgame nila ra'íchali. 'Ma simisá, Páulo osele Tito churigá beniri ajtigá ralámuli alé. I'sínimi tabilé 'la 'nátame ralámuli nile, rekó Onorúgame oyérame ke.

Ye osilika Páulo osale baisá makué bamí nujubá Esusi mukusá. Tabilé 'la sébali 'la machirú chiéniko níliga.

Ye Ju Alué Apeli Napu Páulo Osele Alué Tito

1 *Kuira mué Tito.*
Ne Páulo osá ye apeli. Neka Onorúgame 'yuga nóchame kame. Esukristo 'yáturu ne'chí nóchali napurigá ralámuli nuleme nímalá ne 'lige benírame. Onorúgameka 'we 'ya bo'né wanápuiligame jaré ralámuli napurigá oyéramala Onorúgame. Abiena beniri ne alué bijchiá Onorúgame nila ra'íchali napurigá 'la semáriga ejperélamala napurigá najkí Onorúgame. ²Alarigá beniri ne, ne 'we 'la machí napu'lige Onorúgame bayechi ramué

napurigá oyérimala, napurigá 'la senibí rawé Onorúgame 'yuga mochiwa napu'lige suwisuga. Ta'chó newá ye gawí, alarigá 'nátalekuru Onorúgame rewagachi mochiga asinálile ramué alué 'yuga. Onorúgameka tabilé siné 'yégame júkuru. ³Napu'lige raweli sebasa napurigá ralámuli námamala alué ra'íchali, Onorúgamete nulérituru ne'chí napurigá benírimala ne alué ra'íchali. Onorúgameka buyáname júkuru ramué resítiri raweli o'kame nírigichi 'lige a'kabámana jáwame júkuru ramué. ⁴Osé ne ye apeli mué

Tito. Mueka 'we 'la bijchíguturu alué ra'íchali napu ne ruyé mué. Ne 'lige mué bi'lepi 'nátili 'nátame niru. Alekeri 'la narémala mueka semati raweli napu Onorúgame nejíkala, tabilé we'ká 'nata asiboa mué. Onorúgame ju ramué O'nola 'lige Kristo Esusi a'kabámala jáwame júkuru ramué. Alué júkuru alué semati raweli nejime jena wijchimoba.

**Jena ruwimela Páulo nuléligo
Tito napurigá alué Tito
mochiámala alué e'wélala**

⁵Neka a'réturu mué alé Kreta anilichi, napu wa'lú gawí ilí wa'lú ba'wichí nasipa,^a napurigá 'la gu'írimala ralámuli Onorúgame oyérame. Neka nuligéturu napurigá mochiámala jaré e'wélala nulame a'pílipi we'ká riógichi napu mochí ralámuli Onorúgame oyérame.

⁶Bilé rió wa'lula 'la bi'ígame alawégame nímili júkuru tabilé che'sika eyéname, pe bi'lepi mukí 'yúgame nímili júkuru tabilé we'ká, 'lige 'kúchila yábechigó 'la Onorúgame oyérame nímili júkuru, alueka ta'wesi ralámuli chélagá etémala pecha cha nokogá járome ka, 'we 'la bi'ígame alawégame ralámuli nímili júkuru. ⁷Bilé rió Onorúgamete 'yárigame nóchali, 'la kilí rió nímili júkuru, tabilé oparúgame, pee bajime, tabilé nejkome, pecha mélime ka la'sika enalia, pecha 'la júkó la'simía. Pecha nulá Onorúgame la'simime.

⁸Onorúgameka nuláguru napurigá 'la gu'íriwa ralámuli galírale

jsichi napurigá eliwa napurigá alé che'lebámala, ala'simía ka 'we 'la júkuru. 'La kilí 'nátame rió niraga 'we 'la júchigó 'la sébali olame rió níriga, 'la niraga etelia uché jaré ralámuli Onorúgame oyérame. ⁹Bilé rió wa'lula 'we 'la sébali olame júkuru alué 'la bijchiá 'la ra'íchali napu benile, 'la uché jaré benírimili júkuru alué a'lala ra'íchali, 'lige abiena ku gu'linámili ju alué se'nú bowé o'kame.

¹⁰We'ká mochíguru alué tabilé e'wame, pe ra'icha mochime júkuru pe nejkumega. Jaré ralámuli 'we nulame ju napurigá si'kirémala pe'tá isila wi'chila guwala, regá mayega: «Alarigá ka 'la Onorúgame oyérame niwa ramué.» ¹¹Alué ralámuli 'we nejkumeme ju. Alué ralámulika sulílime júkuru napurigá ta nejkumea mochímala. Pe enomí koruka anime ju alué ralámuli, pe ralámuli najsibuga anime ju alué ralámuli 'ma o'nola 'ma 'kúchila 'yúriga, 'ma suwábaga rijimátatiri, alué najsibuga anime ju.

¹²Bilé rió Kreta ajtígume napu ruwime ju napu anele Onorúgame, aníguru: «Ralámuli Kreta mochígume 'we 'yégame ju, 'lige 'we jobátigume ju, 'lige 'we go'yechi ju.»

¹³Alué rioka 'la bijchiá anile. Alekeri 'we a'wágame anewa aleké ralámuli Onorúgame oyérame napurigá 'la o'wé inámala Onorúgame oyerisia, ¹⁴'lige napurigá tabilé e'wémala alué 'yégalí ra'íchaga e'yéname ralámuli jurío.

¹⁵Ralámuli 'la bi'ígame alawégame Onorúgame gite

^a 1:5 Yolí ra'íchagaká «isla» anilime ju.

'nátame ju suwábaga 'la suériga. Ralámuli tabilé bi'ígame alawégame, alueka 'we resítiri 'nátame ju. Tabilé siné 'la 'nátame ju. Tabilé siné che nokame kólálike a'boika. Alueka tabilé ne nílgo a'boika alanokae e'yene. ¹⁶A'boika 'we 'la oyérame korime ju Onorúgame, 'láchigo ma'chígime néréko tabilé nirame ko. 'We cha nokame júkuru napu tabilé galé Onorúgame, 'we i'nílame ju 'lige tabilé nirame ju. Alueka tajsiné a'ká ralámuli nímala.

Jena ruwimela Páulo nulélgo alué Tito napurigá 'we 'la rejcholi benírimala ralámuli

2 Mué Tito, 'la Onorúgame oyériga beníriwa alué ralámuli. ²Beníriwa alué o'chéráme rió napurigá 'la kilí ralámuli nímala, 'lige 'la napurigá 'la nirálime nímala suwábaga ralámulite, 'lige napurigá 'la sébali ralámuli nímala, 'la sébali olame 'lige 'la bijchígame, 'la na'temame, 'lige tabilé chéláme rekó 'we chibi anilía. ³Abiena a'chigóriga alué o'chibérigame umugí, 'we 'la beníriwa napurigá abichilubi 'la 'we 'la oyéramala Onorúgame, napurigá tabilé ne'ochámala ralámuli, 'lige napurigá tabilé rekuka bajímala. ⁴'We 'la rejcholi ruyewa alué umugí o'chibérigame napurigá ruyémala rejcholi alué pe kulí newíkame napurigá 'la niraga etémala a'boi 'yula 'lige a'boi 'kúchila, ⁵napurigá 'la sébali olame umugí nímala, tabilé ichúrimi eyéname,

'la repume bo'né bejtélachi 'lige napurigá 'la gu'frame nímala uché jaré ralámuli, 'lige 'la napurigá 'la e'wémala a'boi 'yula. Alarigá ka ta'wesi gawélimala Onorúgame nila ra'íchali.

⁶Abiénachigó ra'íchawaguru mué Tito alué ejtemali napurigá 'la a'wágame alawégame nímala, 'la sébali olame ejtemali. ⁷Mué bo'né Tito 'we 'la sébali olame niwa napurigá 'la niraga etewa mué alué ejtemálite. Napu'lige beniria 'la kilí ruyéwaguru 'la na'temaka, tabilé 'yégiga, ⁸alarigaka ta'wesi nemímala, alarigaka 'la chijúniga na'támala'é. 'Liko 'la tabilé gawélimala ramué.

⁹'We 'la ruyéwaguru alué tabilé najtétiga nochárilime^b napurigá 'la e'wámala nulalía batrónite, napurigá 'la a'ká ralámuli nímala, tabilé nejeme nulilía, ¹⁰'la yati e'wame napurigá tabilé chigoga e'yénamala, napurigá 'we 'la nirame nímala. Alué nóchame etega alué uché jaré ralámuli animela 'la suétiri ko alué ra'íchali Onorúgame nila, alué Onorúgame ramué a'kabámana jáwame.

¹¹'Ma sébakurubá Onorúgame a'walila ramué a'kabámana jawamia. Suwábaga ralámuli machíguru 'ma sébago. ¹²Ye a'walika ramué benírame júkuru napurigá tabilé oyérawa chátiri bowé 'lige aminami tabilé tábiri oyériwa uché jaré ralámuli tabilé 'la 'nátame. Abé 'la júkuru 'we 'la 'nátaga mochíriga napurigá najkí Onorúgame jena wijchimoba.

^b 2:9 E'nesi glosario «esclavo».

¹³ Alarigá na'táwaliké ta'chó ku nawachi Esukristo, alué napu júpá ramué O'nola napu ramué 'la a'kabámana jáwame ju. ¹⁴ Alué bo'nepi mukule ramué na'temaka, ramué bo'nepi a'kabámana jawániliga 'lige bi'éniliga ramué alawala napurigá 'la Onorúgame 'kúchila niwa ramué 'we rejchirúgame napurigá 'la nochawa ramué napu bo'né Esukristo nulá.

¹⁵ Suwábaga ye ra'íchali beníriwa uché jaré ralámuli, oiláriwa alué ralámuli Onorúgame oyéirilichi 'lige tabilé 'la sébali oláká ne'óchiga ruyewa. Tabilé chéláwa rekó jaré chibi anié, rekó gawéliga e'yene, abichilubi 'we iwériwa Onorúgame nila ra'íchali beniria ralámuli.

**Jena ruwimela Páulo ruwíligo
churigá nokimeli ko ralámuli
Onorúgame oyérame**

3 Mué Tito, uché ruyéwaguru alué Onorúgame oyérame napurigá 'la e'wímala alué gobierno napurigá nulá, 'lige napurigá nulá e'sélikame, 'we 'la ruyewa napurigá 'la bi'lepi 'nátili 'nátaga e'yenamala, napurigá 'we 'la rejchirúgame nímala 'we 'la nóchali nígame nímala. ² 'Lige anéwaguru napurigá tabilé che anigá járomala chejaré ralámuli olagá, napurigá 'la kilí ralámuli nímala, 'la gu'friwa uché jaré ralámuli tabilé che anigá, ta'mé 'we rióliga ilírowa tabilé gawéliga uché jaré ralámuli.

³ Napu'lige ramué tabilé 'cho oyeria Onorúgame, tabilé inámame nile Onorúgame nila ra'íchali, tabilé e'weme Onorúgame. Pe chibi nokogá e'yéname nírige, tabilé

'la 'nátaga. 'We resítiri raweli oyérame nírige ramué 'yako. 'We cha nokame nírige ramué, nasuliga e'yéname nírige bilé nóchali, bujéniliga uché bilé rió nila nóchali. Aminami tabilé eténilime nírige ralámuli. ⁴ Onorúgameka 'we galele ramué, alekeri buinálirukuru ramué resiti bowé o'kame nírigichi.

⁵ Alarigá 'sílekuru napugiti 'we na'temáligame ramué. Ramueka 'we resí nokogá e'yéname nírigime, Onorúgameka abirigáchigo 'la e'kálekó. Onorúgameka 'ma bujélekuru alué chátiri 'nátili.

'Ma 'la e'kale ramué. Onorúgame Alawala 'sílikuru ramué alawala bi'wea. ⁶ Onorúgameka Esukristo júlale napurigá nejímala ye Onorúgame Alawala. Alué ramué alawala bi'wele resítiri alawégame nírigichi. Alarigaka tabilé chojkila nírukuru ramué napurigá Onorúgame ramué gastigárimala uché siné rawé, ⁷ 'liko 'la nabí Onorúgame 'yuga mochiwaleké. Alarigá buwea mochiru.

⁸ Ye ra'íchalika 'we bijchiá ju. Najki ne napurigá mué Tito 'we e'wérili benírimala ye ra'íchali alué ralámuli Onorúgame oyérame napurigá alué ralámuli 'la sébali olame nímala napurigá Onorúgame nulá. Ye ra'íchali 'we 'la júkuru, 'lige ye ra'íchali akigá ralámuli ku 'la na'támala. ⁹ Tabilé chujkíriwa alemi alué ralámuli 'yuga napu'lige alué ralámuli bochí anichi 'we machime kóriká chieri nílga alué ralámuli 'ya ejperégame, 'lige aminami tabilé chujkíriwa alemi alué ralámuli 'yuga napu'lige alué ralámuli bochí anichi 'we machime

kóriká alué Moisesi nulalila. Pe a'bopi na'áuka mochime ju. Alarigaka tabilé 'la ju, pe a'bopi na'áuka mochíriga.

¹⁰Bilé rió Onorúgame oyérame 'ma ne'ochasa uché jaré ralámuli Onorúgame oyérame peka che nokachi, 'liko alué rió 'yuga ra'icháwaguru siné, osá kómá, 'lige tabilé e'wásaká 'liko 'ma se'wí juláwaguru. ¹¹Alué rioka 'ma se'nú 'nátili cha'pígame nímime, 'la ma'chígame nélélamala alué rió resitiri 'nátili 'nátame ko.

Jena ruwimela Páulo 'we 'la anéligo chu'símili ko alué Tito

¹²Ne julámala alé 'mi alué rió Artémasi o Tíkiko. Napu'lige 'ma sebasa alé Gresia 'liko yati simibóaguru mué alé Nikópoli anilichi napu ne asimela romó.

¹³Abiénachigó gu'friwaguru abe alué oká rió napu alemi mo'iba, Senasi anilime rió ju bilé napu ra'ichali gateme ju, 'lige uché bilé rió Apolo anilime ju. ^c ¹⁴'We 'la júkuru alué Onorúgame oyérame ralámuli benisá uché jaré ralámuli gu'iriga. 'Lige abiena 'we 'la júkuruchigó benisá alué inígame ralámuli gu'iriga.

¹⁵Suwábaga napu ekí júpá ne Páulo gompaniérola reporali nábilia mué. Abiénachigó reporali nábilia alué ralámuli Onorúgame oyérame ramué amígola napu mochí alé napu ajtí mué. Semáriga gu'irisa 'la kékuru 'emi Onorúgamete suwábaga 'emi.

Pe ekí kápá ye ra'ichali. Wa'lú cheliérabá.

^c 3:13 Jaré ralámuli mayé 'ma sébaligo alué oká rió napu ajtile Tito, abiena mayé o'tóligo ye apeli.